

Bjarne Hansen,
Økologisk Landsforening

SAMARBEJDE – PLANTEAVLER OG HUSDYRBRUGER

Samarbejde skaber to eller flere vindere og ingen tabere.
Ved at samarbejde med andre optimerer du din bedrift og kan derved opnå økonomiske fordele og ikke mindst synergi og dialog med kolleger.

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

LDP 2020

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Projektet er støttet af Promilleafgiftsfonden for Landbrug, Den Europæiske
Fond for Udvikling af Landdistrikterne og Miljø- og Fødevareministeriet.

Hvor landmænd mødes, kan nye samarbejdsrelationer opstå. Foto: Claus Østergaard

Ved at samarbejde skaber du adgang til ressourcer og kompetencer, du ikke har eller besidder selv.

Formålet med samarbejde mellem økologer er at skabe et bedre biologisk og økonomisk grundlag for den økologiske drift.

- » Produktion af grovfoder/proteinfoder i bytte for husdyrgødning: mere robuste sædskifter og bedre udnyttelse af husdyrgødningen for begge parter.
- » Maskinsamarbejde: bedre udnyttelse af ofte meget dyre specialmaskiner.
- » Pasning af dyr: optimal udnyttelse af bygninger, græsningsarealer og arbejdskraft
- » Dynamiske netværk mellem landmænd

HVAD SIGER ØKOLOGER OM SAMARBEJDE?

Økologisk Landsforening har udspurgt en række landmænd om deres samarbejdsrelationer til andre landmænd. Undersøgelsen viser, at samarbejde om gødning, foder, pasning af dyr samt maskiner er stort set lige udbredt. Det store samarbejde om dyr og maskiner viser, at der er tale om et tæt kollegialt samarbejde, der bygger på sparring og tillid til kollegers faglige kompetencer.

Et gennemgående tema i besvarelserne er, at man ikke skal være nærtagende eller afregne på decimaler, og at man generelt skal være rummelig i aftaleforholdet.

Undersøgelsen afdækker, at det økonomiske aspekt er vigtigt for de samarbejdende landmænd, men at det vigtigste er,

at 'kemien' passer. Tillid til hinandens faglige og personlige kompetencer er vigtig. En sidegevinst, som ofte nævnes, er, at man får et større samarbejde end forventet. Det udmønter sig typisk i, at man hjælper hinanden på flere områder og dermed også får et socialt aspekt ind i samarbejdet.

ØKONOMI – ET EKSEMPEL

I det følgende sætter vi kroner og ører på værdien af et tænkt samarbejde mellem en økologisk planteavler med 40 ha i om-drift samt 10 ha græs og en mælkeproducent med 160 køer og 180 ha. Samarbejdet gælder foder, gødning, maskiner og dyr.

Basis for samarbejde

Kvægbrugeren mangler jord for at nå det optimale jord-tilliggende på ca. 1,4 DE/ha	Det kan planteavleren tilbyde
Kvægbrugeren har et gødningsoverskud	Planteavleren mangler gødning Planteavleren kan udnytte sin afgræsningsjord med dyr fra kvægbrugeren
Kvægbrugeren mangler tid til at udføre markarbejde	Planteavleren kan udføre fx pløjning og såning og derved udnytte sine maskiner langt bedre end kun på eget areal
Kvægbrugeren mangler korn i sædskiftet, der kan udnytte forfrugtsvirkning af kløvergræsmarker og forebygge kløvertræthed	Planteavleren mangler kløvergræs i sædskiftet til ukrudtssanering, kvælstofopbygning og forbedring af jordstruktur

Forudsætninger for beregning

- » Fortjenesten ved samarbejdet søges delt ligeligt mellem parterne.
- » Planteavleren dyrker 20 ha grovfoder til kvægbrugeren og sælger sit korn til samme.
- » I alt handles 100.000 FE, og der forventes en indtjening på 0,20 kr./FE til både planteavler og kvægbruger.
- » 800 hkg korn handles. Der forventes en indtjening på 0.20 kr./hkg til hver.
- » Planteavler har 20 kvier i græsning i sommerperioden. Den estimerede fortjeneste til begge parter er 200 kr./dyr.
- » Der overføres 400 tons gylle til planteavleren svarende til 1.200 kg udnyttet N (60 kg/ha korn). Merudbyttet forventes at være 10 kg kerne pr. kg udnyttet N, dvs. 120 hkg á 160 kr.
- » Kvægbrugeren øger arealet med korn med 20 ha. Det øger DB med 2.000 kr./ha i forhold til grovfoder.
- » Kvægbrugeren sælger gødning for 15 kr./ton. Der er ikke indregnet manglende responsværdi på gyllen, da den regnes for at være i overskud i det kløverrige sædskifte.
- » Værdi af maskinsamarbejde er svært at estimere. I dette eksempel regnes med 200 kr./ha til begge parter. Planteavler: udnytter sine maskiner bedre over et større areal. Kvægbruger: holder fokus på mælkeproduktion og får arbejdet udført rettidigt af en maskinfører, der kender bedriften rigtig godt og ofte selv træffer de faglige beslutninger til fælles bedste.
- » Sædskiftefordele og responsværdier på bedre udnyttelse af kløvergræs samt sanering af ukrudt er ikke estimeret.
- » Synergieffekter er heller ikke værdisat, men næsten alle landmænd vurderer dem meget højt i det daglige.

Gevinst ved samarbejde, kr.

	Kvægbruger	Planteavler
Grovfoder	20.000	20.000
Korn	16.000	16.000
Kvier i sommergræsning	4.000	4.000
Merudbytte i korn		19.200
Merudbytte korn i sædskiftet	40.000	
Salg af gødning	6.000	
Maskinsamarbejde	4.000	4.000
I alt til landmanden	90.000	63.200

Grøntsagsproduktion på kvægbrugerens jord er en udbredt praksis, der giver bedre sædskifte for begge parter.

Udlisering af kviepasning til planteavler forudsætter klare aftaler om pris for pasning og kvalitet af de kælvkvier, som leveres tilbage til kvægbrugeren. Foto: Økologi & Erhverv

HOLDBARE AFTALER

Fælles forståelse

Forudsætningen for succes med samarbejde er klare aftaler, god kommunikation og fælles mål. Gør forarbejdet ordenligt: beskriv samarbejdet og lav de nødvendige aftaler.

Når man skal etablere et samarbejde, skal alle parter opnå en fælles forståelse for, hvad samarbejdet indeholder. Man skal finde ind til kernen i samarbejdet og afklare, hvad det er centralt for bedrifterne at arbejde sammen om. Samtidig er det vigtigt at erkende, at man kun behøver at være enige om det, der er samarbejdsgrundlaget og lade andet ligge.

Beskriv grundlaget

I landbrugskredse er mange aftaler ofte ikke skrevet ned. Et ord er et ord, og mundtlige aftaler overholdes. Praksis har dog vist, at det er godt med et nedskrevet aftalegrundlag. I

aftalerne kan man beskrive kvalitetskrav til fx foder eller kvier i pasning, mængder af foder og gødning, som skal udveksles, modeller for prisberegning samt varighed af aftalen og vilkår for at ophæve den.

Der findes flere gode skabeloner til at starte aftalegrundlaget på, blandt andet disse:

- » Skabelon til maskinsamarbejde
- » Skabelon til aftale om foder
- » Skabelon til overførsel af gødning
- » Skabelon til græsningsaftaler
- » Skabelon til kviepasningsaftaler

Kilde: okologi.dk

Specialmaskiner egner sig godt til indkøb i maskinfællesskaber. Foto: Bjarne Hansen

YDERLIGERE INFORMATION

Rådgivning

Udformning af aftaler, beregning af fair priser ved udveksling af varer mm. mellem landmænd: Økologisk Landsforening eller din lokale økologirådgivning.

Aftaleskabeloner og værktøjer på okologi.dk

- » Samlet oversigt
- » Maskinsamarbejde
- » Handel med foder
- » Overførsel af gødning
- » Græsningsaftaler
- » Kviepasningsaftale
- » Beregningsværktøjer til kviepasning, maskinarbejde, gødning

Film

- » Samarbejde mellem økologiske bedrifter 1, Økologisk Landsforening 2016
- » Samarbejde mellem økologiske bedrifter 2, Økologisk Landsforening 2016

Andet

- » Styrket lokalt samarbejde, eksempler på lokale samarbejder mellem landmænd, Økologisk Landsforening
- » Samarbejde – mere værdi til flere, Økologisk Landsforening 2016